

7^e van de Zomer
05 augustus 2012

Deuteronomium 10:12-20
Marcus 7:1-13

Heeft u vorige week zomergasten gezien? De gast was Micha Wertheim. Een van de fragmenten die hij had gekozen was een kort israëliisch filmpje. Het speelde zich af bij een grenspost in de woestijn. Die post bestond uit 2 grote blokken met een ketting ertussen. Links, rechts, voor, achter was een grote woestijnvlakte. Deze zogenaamde grens wordt bewaakt door een israëliische soldaat met geweer. Een Palestijn meldt zich, strak in pak en met ezel. Hij wil de grens over, maar dat mag alleen als hij een paars bewijs heeft. Hij heeft een geel bewijs, dus de soldaat weigert hem. De ezel daarentegen zegt wel een paars bewijs te hebben. Dus, die mag door. Zonder baasje.

Absurd, denken we dan. Absurd, dacht Jezus vast ook bij de reactie van de farizeeën en schriftgeleerden, die commentaar hebben op de eetgewoonten van de leerlingen van Jezus. Volgens de farizeeën en schriftgeleerden, schenden ze hiermee de tradities van de voorouders. Ze zijn onrein. Rein zijn was voor joden destijds van levensbelang om God te kunnen dienen. Ze hebben dus commentaar op de leerlingen, zoals ze bijvoorbeeld ook commentaar hadden op het arenplukken en de genezing op sabbath.

De reactie van Jezus is scherp. Hij maakt zijn toehoorders duidelijk dat ze in het oerwoud van regels, de essentie zijn kwijtgeraakt: de geboden van God. Waar gaat het om in het leven, in het geloof? Het precies navolgen van de traditie van de voorouders? Maar, in de loop van de tijd zijn de tradities zo voortgewoekerd, dat ze weg zijn gedreven van de kern. Sterker nog, Jezus laat de mensen zien hoe een aantal regels zelfs regelrecht tegen de geboden van God ingaan. Zo dienen mensen hun eigen belang en niet God. Zo geïnterpreteerd is Jezus dus niet tegen de Tora, de Wet, ook niet tegen de geboden uit de bijbel, maar is hij tegen de uitwassen, de regels om de regels. Jezus roept dus op om terug te gaan naar de essentie van het geloof. Waar gaat het om? Wat is de basis van het geloof...?

Ja, wat is de basis, waar gaat het om in het geloof en welke regels horen daarbij? Kunnen we daar een antwoord op vinden? Laten we op dit punt gekomen een keer een uitstapje maken en stilstaan bij de vraag of een eenduidig antwoord eigenlijk wel mogelijk is.

Op 12 september zijn er verkiezingen. Dit keer staan er 21 partijen op de lijst. Allemaal partijen die eigen ideeën en opvattingen hebben over wat er goed en beter kan in de maatschappij. Elke partij gaat uit van een ander mensbeeld. Ze hebben verschillende ideeën over Europa en hoe de economische crisis aan te pakken. Alle partijen zijn er van overtuigd dat hun ideeën, inzichten, oplossingen, keuzes de ware en de beste zijn voor ons land en haar inwoners. Maar, heeft een van hen DE waarheid?

Uiteindelijk zal er een coalitie worden gesmeed, waarin de deelnemende partijen zoveel mogelijk van hun overtuigingen proberen te verwezenlijken. Dat werkt zolang als dat het werkt, spanningen blijven, vanwege de verschillende opvattingen. Los van de nodige kritiek van de oppositiepartijen...

Dat is het leven: omgaan met verschillende, vaak tegenovergestelde, schurende opvattingen en toch een weg zoeken zo constructief mogelijk samen te werken.

Binnen de religie, ja zelfs binnen de christelijke wereld, zien we ook zo'n breed landschap. Er zijn zelfs meer dan 21 geloofsrichtingen. Het zijn grotere en kleinere kerkgenootschappen met eigen tradities en regels. Allen baseren ze zich op diezelfde bijbel met dezelfde verhalen. Daar waar tot enkele tientallen jaren geleden de vele verschillende stromingen met datzelfde boek elkaar verketterden, zijn er tegenwoordig verre gaande vormen van samenwerking. Hoewel het ook daar regelmatig schuurt en

het zoeken is naar een passende manier van werken, zijn wij er, zoals we hier zitten, blij mee. Maar, betekent dat ook dat de mensen destijds niet op de juiste manier leefden en geloofden?

Tijden, inzichten, ja zelfs interpretaties veranderen en daarmee ook allerlei opvattingen over geloofswaarheden en -regels. Als mensen zijn we beperkt en zullen nooit de waarheid in pacht hebben, ook nu niet. Deze overweging is weer anders van toon dan die van collega's. Omdat de een de bijbel opvat als een boek waarin mensen hun ervaringen met God vertellen, zodat God in de verhalen oplicht, gaat leven. Terwijl voor een ander de bijbel een historisch boek is, van A tot Z waar. Heeft er iemand in deze gelijk? Hoe gaan we met die verschillend om en zijn we in staat elkaar ruimte te geven?

Laten we na dit uitstapje terugkeren naar onze farizeeën en schriftgeleerden. Zij waren er destijds van overtuigd dat hun leefwijze de juiste was en dat ze die andere mochten opleggen. Daarmee hadden ze zelfs het beste voor met anderen, in naam van God. Kun en mag je zoiets veroordelen? Toch stelt Jezus die houding aan de kaak en zet dus vraagtekens bij de regels om de regels. Omdat ze voorbij gaan aan wat goed is voor mensen. Dat is voor Jezus een belangrijk criterium. Vanuit zijn godsgeloof de mens centraal stellen. Van God houden en van de ander zoals jezelf.

Feitelijk is dit ook een interpretatie en een regel. Een positieve regel. Regels zijn ook nodig. Een samenleving zonder afspraken werkt niet, is anarchistisch. Regels zijn noodzakelijk om structuren aan te brengen, grenzen te bepalen, richting te geven. Jezus zal dat niet ontkennen, sterker nog, hij grijpt er zelfs naar terug, naar die 10 basisregels, die God ons via Mozes gegeven heeft. We hebben Mozes vandaag zelf gehoord, in het boek Deuteronomium. Deuteronomium betekent letterlijk: tweede wet. Juist in dat boek staat de gehoorzaamheid aan de wet, de geboden dus de regels centraal. Maar we hebben ook gehoord vanuit welke houding: God liefhebben met hart en ziel. Dat heeft te maken met gevoel en overtuiging. Als we ergens van overtuigd zijn, dan bepaalt dat ons handelen, dan DOEN we. Ook dan volgen we regels, maar zetten daar geen vraagtekens bij. Omdat we weten dat ze positieve richtlijnen zijn.

We zijn begonnen en geëindigd met regels. Regels die absurd zijn, omdat ze er zijn ter meerdere ere en glorie van zichzelf en alleen degene die ze uitvaardigen er beter van worden. We hebben gevonden dat de basisregels van ons geloof lagen, liggen en zullen liggen in de 10 geboden. Die zijn verbonden aan het liefhebben van God, een houding van waaruit als vanzelfsprekend de mens centraal staat. Voor ons christenen is ook Jezus een bron. Laten we die niet vergeten.

Tegelijkertijd zijn ook dit allemaal opvattingen en interpretaties. Het gevaar ligt snel op de loer dat we al deze overtuigingen tot geloofswaarheden verheffen en ze op willen leggen aan anderen. Net als de farizeeën en schriftgeleerden deden. Dat vraagt dus om een kritische houding ten aanzien van onszelf. Dat is waartoe Jezus ons ook oproept.

Geloven als een open houding, een zoektocht in plaats van een dichtgetimmerd geloof met allerlei geloofsregels. Misschien is dat wel het beste wat we vandaag hebben gehoord.

Amen

drs. Petra van der Voort, theoloog